

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

P. J. H. Krol
Wormerveer

Onnodig belast

Mattheüs 11 : 28-30

Midden in de winter buigen velen zich al weer over zomerse vakantiefolders. Het maken van plannen helpt soms om op de been te blijven. Het blijde vooruitzicht van een vakantie streelt ons nu al. Vakantie betekent rust, een paar weken alles van je afschudden, alle verplichtingen vooral, en tot jezelf komen.

Nu zegt Mattheüs 11 (niet als tegenstelling, maar wel als verdieping): echte rust vind je pas als je tot Jezus komt: „Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven”. Dat is een aantrekkelijk evangelie, want we sjouwen wat mee door het leven! Velen gaan gebukt onder een zwaar pak zorgen en verplichtingen. En sommigen zijn al ingestort. Ja, dan kan deze uitnodiging van de Here Jezus vertroostend zijn: kom maar bij Mij.

Onruststokers

We moeten echter wel bedenken, dat Jezus, in eerste instantie, een speciale moeheid op het oog had: de moeheid die de farizeeën op hun geweten hadden. Door hun wetticisme en boekhoudgodsdienst legden zij het volk een zware last op. Hun boodschap was ten diepste geen blijde boodschap, maar een juk van ploeteren en onrust.

Dergelijke onrustigmakende boodschappen klinken soms ook vandaag. Zo van: je moet eerst door en door je zonde kennen, voordat God je vergeven zal, of: als wij trouw zijn aan elkaar, dan zal God ook trouw zijn aan ons.

Dergelijke boodschappen kunnen bijzonder vroom lijken, maar zijn geen evangelie. Zij leggen een onmogelijk zwaar juk op de mensen. Want alle godsdienstigheid, die begint bij de mens, eindigt ook bij de mens. Het zal nooit genoeg zijn. Geen zekerheid en rust, maar gezwog en angst.

Zachtmoedig

Het evangelie van de Here Jezus is anders. Dat is eigenlijk niet zo verbazend, want Hijzelf is anders. Hij zegt: „Komt tot

Mij . . . , want Ik ben zachtmoedig en nederig van hart”.

Zachtmoedig, dat is: als die ander je tekort doet, het hem niet betaald zetten. Jezus zette het ons niet betaald, maar Hij betaalde zelf voor ons „tekort”. Hij schreeuwde niet uit de hoogte: eerst moeten jullie maar eens flink je best doen, dan kom Ik jullie helpen. Hij kwam in grote nederigheid bij ons, en zei: kom maar bij Mij, want wat gedaan moet worden, dat doe Ik. Hij riep niet tegen vermoeide mensen: kom op, recht die rug, anders kun je niet voor God verschijnen. Zijn boodschap was niet: komt tot Mij alle gij flinkerds, maar: „komt tot Mij, allen, die (juist door een vals evangelie) vermoeid en belast zijn”. Kom maar zoals je bent. Ik zal je eindelijk rust geven.

Neemt en leert

Maar nu moeten we wel verder lezen. Jezus roept vermoeide mensen tot Zich, maar Hij roept nog meer. Hij zegt niet alleen „komt”, maar ook „neemt” en „leert”: „Neemt mijn juk op u en leert van Mij”.

Dat hoort erbij! Wij kunnen niet met onze moeheid naar Jezus gaan en toch met een ander juk blijven doorlopen. Jezus zegt: neem *mijn* juk. Wij kunnen niet met onze lasten naar de Here vluchten en tegelijkertijd ons leven op een andere leermeester oriënteren. „Leert van Mij”, zegt Hij met nadruk.

Eerlijke vragen

Zouden wij misschien zo moe blijven - ook na veel gebed - omdat wij Jezus' woorden maar half lezen?

Wellicht gaan we gebukt door het leven, omdat ons leven toch niet echt door de Here Jezus, maar door een eigen ideaal wordt beheerst, of door trots. Wanneer ons gevoel van eigenwaarde op peil moet worden gehouden door hard werken en veel voor anderen doen, dan drukt dat als een zware last op ons leven. Dan dragen we niet het juk van Jezus, maar een juk dat we onszelf opgelegd hebben.

Het gebeurt ook, dat we ons (onbewust) een juk laten opleggen door andere mensen. Bijvoorbeeld als we krampachtig proberen te beantwoorden aan het beeld

Inhoud

- 17 Drs P. J. H. Krol,
Onnodig belast
- 18 Drs A. van der Dussen,
Gereformeerde zijn in de moderne tijd
- 19 Drs D. J. Buwalda,
Gnostiek (2)
- 20 D. W. L. Milo,
Schijnende lichten
- 21 Drs P. J. van Kampen,
Vreemdelingen binnen onze poorten (4b. Medegelovigen?)
- 22 A. J. van Helden,
Ingezonden

dat een ander van ons heeft, of als we overmatig letten op de mening van anderen.

Stress heeft toch vaak te maken met een verkeerde manier van in het leven staan. Niet alleen natuurlijk, maar eerlijke vragen zijn wel op hun plaats. Juist vanuit het evangelie.

Waarom kan ik mij niet ontspannen, omdat ik het leven zelf in de hand wil houden? Waarom ben ik zo moe, omdat ik steeds bezig ben mijzelf te bewijzen? Waarom zo neerslachtig, omdat mijn eigen ideaal niet uitkomt?

Maar zo mopperig, omdat mijn trots niet voldoende gestreeld wordt?

Waarom gebroken, omdat ik steeds heb nagejaagd wat men vindt?

Wat beheerst ten diepste onze gedragingen? Met andere woorden: welk juk dragen wij en wie is onze leermeester?

Rust

Maar zaaien deze vragen niet juist onrust? In zekere zin natuurlijk wel. Dat gebeurt altijd als we eerlijk worden tegenover onszelf en tegenover de Here. Maar toch, als we zo ons door moeheid geplaagde leven onder de loep van het evangelie hebben genomen, komt er toch iets van ontspanning. Want dan ontdekken we soms, dat we *onnodig* gebukt gaan, omdat we onder een verkeerd juk leven, ons lasten hebben opgelegd, die Jezus niet van ons vraagt. Jezus troost ons met „komt” en tegelijk vermaant Hij ons met „neemt” en „leert”.

(vervolg op pag. 18 - 1e kolom)

Gereformeerd zijn in de moderne tijd

3. De rechtvaardiging van de goddeloze

Het geloof spreekt als volgt: ik geloof u, God, wat U ook zegt. Maar wat zegt God? Onmogelijke dingen, woorden die als leugens klinken, dwaas, zwak, absurd, weerzinwekkend, ketters, duivels - wanneer men naar redelijke maatstaven oordeelt. (...) Dus moeten alle gelovigen binnengaan in de duisternis van het geloof, hun redelijk denken uitschakelen en zeggen: jij dwaas verstand van mij, jij snapt niets van wat God doet; sta me daarom niet in de weg maar houd je mond; matig je geen oordeel aan, maar luister naar Gods woord EN GELOOF.

Maarten Luther, Commentaar op Galaten 3 : 6

Het klinkt nogal zonderling, wat Luther zegt in zijn grote Commentaar op Paulus' brief aan de Galaten van 1531 naar aanleiding van hoofdstuk drie vers zes. Heel radikaal drukt hij hier datgene uit waarover het in het vorige artikel ging: Gods heil sluit in geen enkel opzicht aan bij onze werkelijkheid. Wat wij van Hem moeten geloven, klinkt zo dwaas en ongeloofwaardig, dat ons redelijk denken het op geen enkele manier kan plaatsen. Ja, Gods Woord is zelfs op het ketterse en duivelse af, gerekend naar de maatstaven van ons gezonde verstand, zodat je jezelf in zekere zin geweld moet aandoen om het te geloven! Menigeen vindt, dat Luther hier wel erg ver gaat, om niet te zeggen te ver. Maar wanneer je deze woorden betreft op het wonderlijke evangelie van de rechtvaardiging van de goddeloze - zoals Luther in zijn commentaar ook doet - ga je begrijpen hoe wáár het is wat hij zegt.

Een gruwel !

De rechtvaardiging van de goddeloze, die woorden stammen uit Romeinen 4 : 5, waar Paulus spreekt over een mens „die zijn geloof vestigt op Hem, die de goddeloze rechtvaardigt.” Er is met die uitdrukking iets aan de hand. 'Rechtvaardigen' is nl. voor Paulus het woord dat het tegenovergestelde van 'veroordeelen' aanduidt, vgl. Romeinen 5 : 18; 8 : 33, 34. Het komt dus uit de rechtszaal, waar de rechter tot taak heeft misdadigers te veroordelen en onschuldige verdachten vrij te spreken (= te rechtvaardigen). De recente processen in Argentinië tegen de beulen van het generaalsbewind hebben weer eens aangetoond, hoe emotioneel

geladen de rechtspraak kan zijn. Wat een golf van verontwaardiging sloeg er over dat land, toen een beruchte folteraar bij gebrek aan bewijs moest worden vrijgesproken. Heftig werd er door de bevolking aangedrongen op berechting van al die gewetenloze schurken die verantwoordelijk waren voor de verdwijning van talloze onschuldigen.

Zo vinden wij ook in het Oude Testament de niet mis te verstane waarschuwing van God, dat Hij het niet accepteert als de rechtspraak zo corrupt is geworden, dat de onschuldige veroordeeld wordt en de misdadiger ongemoeid wordt gelaten. Vgl. Spreuken 17 : 15:

Wie een goddeloze vrijspreekt
en wie een rechtvaardige veroordeelt,
deze beiden zijn de HERE een gruwel.

De goddeloze, de man die met grof geweld over medemensen heenloopt en zich aan God noch gebod stoort - het is een gruwel als die zijn straf ontloopt en van de rechter niets te duchten heeft.

En laat Paulus zo iets gruwelijks nu in Romeinen 4 : 5 aan God zelf toeschrijven! Hij is het, die de goddeloze vrijspreekt! GóD is zo'n rechter, van Wie een gewetenloze schurk niets te vrezen heeft. Bij Hem zelf is de rechtspraak zo totaal op zijn kop gezet, dat het heftige aandringen op de berechting van mensen die de beest uithangen niets uithaalt!

Hoe kan een man als Paulus, die toch buitengewoon vertrouwd was met het Oude Testament, zo'n schrille, om niet te zeggen godslasterlijke wanklank laten horen? Wat is dat voor vreemde boodschap, dat God zou doen wat Hij zelf een gruwel noemt? Is dit niet absurd, ketters, ... duivels???

Wees niet te zeer rechtvaardig ...

Sinds Luther het erin heeft gehamerd, dat wij niet uit werken gerechtvaardigd worden maar door het geloof alleen, zijn wij zo vertrouwd geraakt met die boodschap dat we er zelden meer van opkijken. Het is een van de meest versleten stukken meubilair geworden van de gereformeerde inboedel. Daarom is het zo goed, om door Luthers rouwen taal in onze rust gestoord te worden en te gaan beseffen, dat dit 'afgezaagde' leerstuk in werkelijkheid als een stormwind door ons leven wil gaan.

Gerechtvaardigd worden door het geloof alleen, dat betekent niets minder dan dat een mens niet meer bang hoeft te zijn voor zijn tekortschieten, zijn grove nalatigheid, zijn streken, zijn misstappen. Als je jezelf een hoop te verwijten hebt, vestig dan je geloof op God die zo'n vreemde rechter is, dat Hij mensen van jouw slag nota bene de hand boven het hoofd houdt!

Voor Paulus is deze schrille wanklank dus evangelie, goed nieuws. Hij sluit er mee aan bij Jezus zelf, die eveneens goed nieuws had voor de goddelozen. Denk maar aan de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar (Lukas 18 : 9-14), waar het recht naar redelijke maatstaven gemeten ook zo gruwelijk en weerzinwekkend op z'n kop wordt gezet: de tollenaar, zeg maar de stinkend rijk geworden NSB'er, wordt door God van alle rechtsvervolgung ontslagen, in tegenstelling tot de Farizeeër, zeg maar de ijverige idealist die zich voor ontwikkelingssamenwerking inzet. Goed Nieuws voor tollenaars, NSB'ers en alle mensen die zich wel eens kwalijk gedragen, maar wel heel ongewoon, om het maar zacht uit te drukken. En wat ervan te denken, dat de Here Jezus zichzelf vergelijkt met een directie, die de slampamper die om half vijf ook nog eens een keer zijn overall aantrekt, even royaal salarieert als de serieuze werknemer die om acht uur 's morgens al het vuur uit zijn sloffen loopt (Mattheüs 20 : 1-16)? Nee, Paulus heeft zijn hoopvolle boodschap voor vijanden van God niet zelf ontwikkeld hij is daarin apostel van Jezus Christus, die laatsten de eersten doet zijn en eersten de laatsten. En Christus op zijn beurt heeft zich de weg laten bereiden door een man als Prediker, die ons ervoor waarschuwt niet te denken dat Gods bestel eerlijk en overzichtelijk in elkaar zit, Prediker 7 : 15. Hij reeds heeft de verbijstering voorzien van de rechtvaardige, die moet constateren dat werken der wet bij God zo zonderling weinig gewicht in de schaal werpen (Prediker 7 : 16). Dat is dan ook de keerzijde van dit vreemde evangelie. Het is goed nieuws voor de mislukten en al diegenen, die aan zichzelf wanhopen. Maar het is schandelijke ketterij voor de mensen, die van hun rechtvaardigheid grote verwachtingen hadden. Werkelijk: God doet en zegt onmogelijke dingen!

De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem

Nu valt er natuurlijk wel wat af te dingen op de voorstelling, dat God het recht op zijn kop zet. In Romeinen 3 : 26 benadrukt Paulus, dat God een rechtvaardige rechter is wanneer Hij mensen vrijspreekt die uit het geloof in Jezus zijn. Het is niet zo, dat God de goddeloosheid over zijn kant laat gaan. De rechtvaardiging van de goddeloze is de rechtvaardiging door het bloed van Christus, Rom. 5 : 9. Er vindt dus wel degelijk bestraffing van de goddeloosheid plaats: op Golgotha.

De vrijmoedigheid waarmee een tekortschietend mens het oordeel van God tegemoet kan zien, is dan ook heel wat anders dan de brutaliteit waarmee een oor-

Vervolg van pagina 17

ONNODIG BELAST

Gehoorzaamheid aan dit vermaan brengt uiteindelijk geen onrust, maar zal de door Hem beloofde rust juist gestalte gaan geven in het dagelijks leven (hoe voorlopig ook in deze bedeling).

Wat op ons leven past, is het zachte juk en de lichte last van de Here Jezus. Zijn boodschap is niet alleen voor de verlossing, maar ook voor de inrichting van ons leven, een enorme bevrijding.

logsmisdadiger voor de rechter verschijnt, van wie hij weet dat die hem toch niet zal straffen. Enkel en alleen die goddelozen worden volgens het evangelie gerechtvaardigd, die Gods oordeel vrezen, die Christus in hun plaats vervloekt laten zijn en die in diepe ootmoed en verwondering van zijn striemen genezing verwachten (Jesaja 53).

Ook voor Luther is de vreemde vrijspraak zeker geen zaak van willekeur, als zou God in redeloze grilligheid aan zijn eigen geboden geen boodschap hebben. Nee, Luther predikt vóór alles de gekruisigde Christus, aan Wie de toorn van God over onze zonden niet minder duidelijk zichtbaar wordt dan zijn verrassende vrijspraak van zondaren. Het geloof is bij Luther ook geen uitschakeling van het verstand zonder meer, maar een zich hoopvol vastklampen van een goddeloos mens aan Christus, ook als dat dwars tegen de gebruikelijke perspectieven voor goddelozen ingaat.

Zo is de rechtvaardiging door het geloof alleen, voor Luther het Gods-woord bij uitstek, dat licht werpt op een donkere plaats. Dit evangelie leert ons de duisternis van ons falen en tekortschieten niet weg te praten of weg te werken, maar die te aanvaarden in het geloof, dat God eraan voorbijgaat. Wees maar zondaar! Wees maar gebrekkig in je geloof! Laat het maar in je ziel gegrift staan dat je toen en toen onherstelbare fouten gemaakt hebt! Maak uit de balans van je leven maar op dat het er hopeloos voor staat! Want tot zulke mensen spreekt de hemelse Rechter zijn eigenmachtig woord: gratie! Dat woord heeft scheppingskracht: het opent het paradijs voor je. Zo mogen wij in het ellendige donker van ons tekortschieten getroost en vrolijk leven door de belofte, dat God goddelozen rechtvaardigt door het bloed van Christus.

Volgende week de betekenis hiervan voor de moderne tijd.

D. J. Buwalda
Bilthoven

Gnostiek (2)

1. De leugen van de satan in het paradijs heeft het mensenpaar verlokten de geschapen grens van zijn denken-als-scheppsel-van-de-hoge-Schepper te overschrijden. De mens wilde de majesteit van Gods Naam onderwerpen aan zijn controle: „Stond God zijn ontplooiing niet in de weg?”

2. Daarmee sneed hij meteen de navelstreng door van heel de schepping met haar Oorsprong. Deze dodelijke *theoria* is die van de gnostiek. Zij neemt haar aanvang in het paradijs en bezwaddert vanuit een vermeende Lichtwereld waaruit de mens zou zijn weggeroofd, de ge-

lukzaligheid van Gods eigen kunstwerk, uit de handen van Zijn gunst; motto: „Simson malend in de gevangenis”.

3. De gnostiek wil de kosmos stopzetten in de dynamische ontwikkeling van zijn levende vlees, in het liefdeleven van de mens en zijn vrouw in het huwelijk, in de ontplooiing van het mensengeslacht, mensen naar het beeld Gods, naar Zijn gelijkenis. De Schepper dient in het hart getroffen.

4. En daarom greep Gods Zoon in. Hij openbaarde Zich in het vlees als Schepsel, om Zijn Vader en Zichzelf te rechtvaardigen in de heiligheid en de volmaaktheid van Zijn scheppend werk, in de hoogheid van Zijn beleid. Als de vervangende Adam zette Hij Zijn leven in om de leugen van de gnostiek te ontmaskeren en de mens in zijn oorspronkelijke glorie te herstellen.

5. Gods Geest heeft in de bijbel het verloop geboekstaafd van de strijd tussen Evangelie en gnostiek, die onmiddellijk op volle toeren werd voortgezet, de kinderen Gods en die der mensen, geloof en verzet, het geslacht van Abraham en van Lot, Israëls reis door de woestijn.

6. Een fundamentele afbakening geeft God vanaf de Sinaï aan in het eerste en het tweede gebod. Voorop, Wie Hij is, Die daar in dat verbijsterend natuurgeweld tot Zijn Israël spreekt: hun Verlosser uit het diensthuis naar de pure vrijheid. Zie toch niet om naar andere goden. En dan de scherpst mogelijke waarschuwing voor de denkwereld en de praktijk van de beeldendienst: de gnostiek in al haar verkalkende, versteen-ende theoria, die met haar dodelijk vergif alle geslachten steriliseert tot spijkerhard ongeloof in de God, Die uitsluitend het leven in de vrijheid schept.

7. Langzaam aan, maar toch in weinige en te tellen eeuwen nadert dan door Gods beleid „de volheid des tijds”, het hoogtepunt van de frontale botsing in de strijd van Schepper-Schepsel en satan: God geopenbaard in het vlees.

8. De gnostische geschriften van de 1e en 2e eeuw n.C. tot welke de naam „gnostiek” in de regel beperkt wordt, geven op hun beurt beschrijving en verantwoording van gevoelen. De gnostiek, zegt R. van den Broek (De taal van de Gnosis, Ambo 1986, Baarn) „is van onmiskenbaar joodse oorsprong: Joden, die teleurgesteld waren in de beloften van de ene God van het Oude Testament en Hem haatten.

9. Feitelijk is deze mededeling overbodig voor wie de bijbel met hart en ziel, integraal en radicaal gelovend in het Woord, zich zoekt eigen te maken en zijn levenspraktijk daarnaar te richten. Maar voor wie wil blijven toeven in de Westers culturele droomwereld van de theoria kan zij ontmaskerend werk doen. Wie kent niet de zware strijd als gelovig Christen tegen de antichrist? Christus toetst ons

daar in de klem van Zijn verlossende liefde. Met name nu Zijn wederkomst in het zicht komt.

10. De Ofieten (van ophis = slang) zien hun ideaal verwezenlijkt in de slang, de eerste die zich radicaal verzette tegen de Schepper. En zij zetten de reeks van hun „rechtvaardigen” voort in een grimmige parallel met die uit de bijbel: Kaïn, Lamech met zijn vrouwen, Cham, Ismaël, de zonen van Lots dochters, Ezau, Amalek, Gorach-Dathan-en-Abiram, Achan etc. Men zou hen het enfant terrible van de antichrist kunnen noemen.

11. Valentinus snoeft uit zijn heimwee: „Wat ons vrijmaakt is de kennis, van wie wij waren en wat wij geworden zijn, waar wij waren en waarin wij geworpen werden, waarheen wij ons spoeden en waarvan wij verlost werden, wat geboorte is en wat wedergeboorte.”

We bevinden ons hier in het werkklimaat van Descartes: in de denkslaap van de metafysica, de boven-tijdelijkheid van de gnostiek, geraakt de creatuurlijke werkelijkheid, waar de mens *thuis* is, buiten het zicht.

Heidegger heeft, helaas op verkeerd spoor, met zijn enorme denkkraft deze waan zoeken te doorbreken, heroïsch, radicaal en integraal; tastend naar de Waarheid als de *a-lètheia* - de onverborgenheid van het Zijn.

12. Van den Broek zegt, dat „de gnostiek zich slechts in mythe kan uiten”. Terecht. Maar de autarkie van de mens, die deze mythe moeizaam heeft opgebouwd, spreekt van „beschadigen”, als een tegenspreker hem herinnert aan zijn *taak* van schepsel-naaste in de *levenspraktijk*: „Hij laat niet over zich heen lopen”, zegt hij. Gaat die tegenspreker verder met te zeggen dat Christus dat wel heeft gedaan aan het kruis, dan ontstaat er een grimmige kortsluiting in de tevoren goede verstandhouding. Men trekt zich terug in zichzelf of in een kring van gelijkgestemden, zich bedreigd gevoelend in deze aardse wereld, waar hun diepste kern, hun ware zelf zich niet uitdrukken.

13. Marcion krijgt in den regel in de handboeken een voorkeurstem. „Die Berührung Marcion mit dem Gnosticismus ist eine Berührung in den Spitzen, nicht in den Grundlagen.” (Heussi). Als vakgenoot in de theoria? Vandaar, dat hij aparte behandeling verdient in een volgend artikel.

Schijnende lichten

Onlangs bracht de post extra veel brieven; ik kreeg een dozijn internationale telefoonjes en een speciale vermelding in ons kerkblaadje. Er was weer een jaar afgeteld van mijn bescheiden levensduur, een kroonjaar zoals sommigen zeiden; en dat werd gevierd met hartelijke contacten, goede wensen en met steeds zorgvuldiger gekozen woorden.

Dat maakt een mens dankbaar. Je hebt vrienden en vrienden, je hebt broeders en broeders. Maar je zoekt het liefst die vrienden en broeders uit, van wie je het meeste opsteekt (aan geestelijke weldaden bedoel ik) en met wie je op een gemeenschappelijke golflengte kunt spreken, denken en schrijven; vrienden en broeders aan wie je de geur van de Heiland ruikt.

Een vriend, zeiden de oude Chinezen, is een geschenk dat je jezelf geeft. En hoewel dat natuurlijk niet helemaal waar is - ook goede vriendschap is immers een gave van Boven, al steek je er zelf je beide handen naar uit - er zit toch voldoende wijsheid in, om het vast te houden. En wat broeders betreft: wel, die hoef je niet te zoeken, die worden je wel van Boven af toegeschoven. Er zijn dus broeders en broeders maar er zijn erg beste tussen.

Een van die goede broeders, en wel een van wie ik altijd veel goeds opstak, schreef me een aardige wens: „moge de Heere je ook verder sparen, met je Vrouw, en nog goede jaren schenken in Zijn gunst. Met een redelijke gezondheid en helderheid van geest, zodat je Zijn gaven mag gebruiken tot Zijn eer en ten nutte van je medegeloofsgenoten”. Is dat niet treffend gezegd? Zou u er niet blij mee zijn, wanneer men u zo veel goeds toewenst?

Toch bleef ik die wensen in mijn hart (en dus op mijn tong, want ik leef met het hart op de tong, zoals u kunt weten) naproeven. Er zat een speciale smaak in, die als wijn bleef hangen. Ik zocht die smaak op, registreerde die met hulp van speciale smaakpapillen en wist ineens waar hij me aan deed denken!

Hij deed me denken aan die eerste jaren na de vrijmaking; toen ons kerkelijk denken - ja, eigenlijk ons ganse geloofsdenken - krampachtig cirkelde rondom de misère van leerdwang, schorsingen, afzettingen, onrecht, civile processen, boze geruchten en zaaksgerechtigheid. Al onze aandacht was gericht op het eigen groepje geloofsgenoten, de weinige getrouwen,

het terugvinden van verloren gewaande broeders en het verliezen van vrienden, familie en broeders die - om welke duistere of heldere reden ook - verkozen aan de kant van de boosaardige meerderheid te staan. Er was een hernieuwd geloofsleven, en het was de moeite waard je hart, hoofd en krachten te schenken aan het kleine overblijfsel, dat je dierbaar was geworden.

Als ik het wel heb hoorde ik vroeger, dat ook na de doleantie (1886) en de vereniging (1891) grote ijver ten aanzien van eigen kerkelijk gelijk en eigen kerkelijke organisatie waren geconstateerd. Mijn goede vader, zelf een ijverig discipel van de Ouwe Bram (zoals dr A. Kuypers genoemd werd) heeft het ronduit beleden: dat er in die jaren geen aandacht en energie overbleef voor het optreden naar buiten de kerkelijke kring: de evangelisatie en de zending, laat staan voor het contact met de mensheid, de wereld. Pas na de consolidatie van het kerkelijk leven kwam ook het besef terug: dat de kerk, wil zij kerk zijn, een schijnend licht heeft te wezen voor hen die buiten zijn. Iets soortgelijks nu proefde ik in die goede broederwens: dat ik in Gods goedheid Zijn gaven zou gebruiken... *ten nutte van mijn medegeloofsgenoten*. Die wens was goed tot zeer goed. Maar de beperking van de medegeloofsgenoten acht ik dubieus.

Graag wil ik verantwoorden waarom. Er is een ervaring: dat het rondraaien binnen eigen kring een mufte sfeer kan geven. Iets van geestelijke inteelt. Hoe kleiner een kring, hoe sterker de gemeenschapsdwang van: zó hebben we het afgesproken, zó zijn we het eens geworden, en wie dat niet naleeft (wie niet den Heere zijn beloften houdt, hoorde ik wel in kerkelijke vergaderingen) is verdacht, veracht, zet zich buiten spel, is op weg naar de heiden en de tollenaar.

Die strijd lust zit ons gereformeerden in het bloed - mag het even opgemerkt worden? Reeds bij de Hugenoten had je twee soorten ¹⁾: zij die alleen uit geloofsovertuiging de Heiland volgden tot buiten de legerplaats en bereid waren het inclusieve lijden te aanvaarden - en zij die overtuigd de wapens tegen de overheid opnamen, en letterlijk met moord en brand voor het recht der reformatie opkwamen. We hoeven dus echt niet te schrikken, wanneer gereformeerden strijd lust vertonen; we zijn er erfelijk mee belast. Een burgemeester zei eens tegen mij: gereformeerden moet je met het mes tussen de tanden benaderen.

Maar die strijd lust is dus een erfelijke belasting; die enerzijds de wagenburcht opstelt tegen de buitenwereld - en die anderzijds zich dreigend opstelt naar binnen: tegen ieder en alles, wat niet schijnt te stroken met de zuivere leer; met name met de drie formulieren van enigheid, die vaak vorm geven aan onderlinge onenigheid. Op deze wijze vervreemden wij ons van de wereld (Gods eigen wereld) en

brengen binnen Jerusalem spanningen aan, die niet altijd met de christelijke liefde stroken.

Nu kunt u zich ingezonden brieven besparen. Niet alleen omdat Gods woord u kan duidelijk maken wat uzelf zeer wel weet. Ook omdat hiermee een ervaring getekend wordt, die u eveneens zeer wel kent. Een personeelsfunctionaris van een groot bedrijf vroeg me eens (bij wijze van consult, aangezien hij de achtergronden wenste te verstaan) hoe het toch kwam, dat onder de overspannen en depressieve personeelsleden in verhouding zo veel leden van onze kleine kerkengroep zaten. U begrijpt dat ik het voorgaande niet met namen en getallen kan staven; daarom vraag ik enig crediet, enig geloof van u. U kunt dus van mij aannemen, dat het psychisch onder ons gevaarlijk kan kranken: men hoort het buiten.

Als wij op weg zijn naar de heiden en de tollenaar is dat geen verdachte weg. De Bijbel zegt ergens: dan zij hij u als een heiden en een tollenaar ²⁾. Wie is hij? Hij is: de man die nog niet luistert naar een goede terechtwijzing. Lees het maar na. En wat doen we met zo'n man: hem verdoemen, uitbannen en vergeten? In genen dele, zegt de Schrift; dan moeten we vooral het contact met hem bewaren, hem van tijd tot tijd aanspreken en hem vriendelijk terechtwijzen zoals men een broeder terechtwijst ³⁾.

Dit voor wat de opstelling naar binnen de wagenburcht aangaat: de broederschap hooghouden, de medegeloofsgenoten - van welke staat of kwaliteit ook - trouw en geloof houden. En de naaste, indien hij zich echt mocht komen te misgaan, naarstiglijk berispen (SV), openlijk terechtwijzen (NBG), elkaar terechtwijzen (Will.V.), „reason with your neighbour” (RSV) of „settle your differences” (GNB) - en hem nimmer in uw hart haten. Trouwens verstaan wij onder een vermaning niet veelal een berisping, afkeuring, zachte straf? De Bijbel leert ons anders. En de Doopsgezinden noemen sinds oude tijden hun bedehuis de „Vermaning”...

Maar de opstelling naar buiten is niet minder duidelijk aangegeven in de Schrift. „Laat uw licht zo schijnen voor de mensen” (dat is voor degenen die nog geen licht afgeven) „dat zij uw goede werken zien en uw Vader in de hemel verheerlijken” ⁴⁾. De kerk, die een licht voor de wereld is, heeft hen die in duisternis wandelen... licht te bieden; het Licht der wereld. En dit licht niet voor het binnenhuis te reserveren, onder een korenmaat.

Zoals het volk van Israël niet uitverkoren is om eigen kwaliteit - maar om alle volken der aarde tot een zegen te zijn. Zoals onze hemelse Vader zijn lieve Zoon niet in de dood gaf ten behoeve van een groepje uitverkorenen - maar ten behoeve van de kosmos, de hele wereld, de ganse schepping ⁵⁾.

Zo zal de huismoeder haar licht laten schijnen: in huishoudelijk werk, bij het opvoeden van de kinderen, ook in de winkel van Albert Heyn, in haar kleding, op straat. Zonder veel woorden, met veel goede werken. Zelfs wanneer ze geen kans krijgt in de gemeente een mond open te doen, laat staan in het ambt te worden geroepen.

Zo zal de huisvader zijn licht laten schijnen: bij de beroepskeuze van zijn kinderen, in zijn goddelijk beroep, in zijn besteding van het gezinsinkomen, in de mannenvereniging zo goed als in de gemeenteraad, de werknemersvereniging, het pensioenfonds of het spreekuur. Zonder veel woorden, met veel goede daden.

Zo hebben onze kinderen hun licht te laten schijnen op school, op college, in de studentenclub, in hun levensstijl ten aanzien van wat kan en niet kan, in de keus van hun ontspanning, in het kiezen van het goede tegen het kwade. Zonder veel woorden, maar met veel goede werken. Dat loont!

En tenslotte. In dat licht, de zegen die kinderen Gods uitstralen, *delen allen met wie ze in contact komen*. Alle mensen, goede en kwade, ellendigen en halve heiligen, verleiders en slachtoffers. *Wij mogen goed doen aan alle mensen*. En dit in het bijzonder aan de huisgenoten des geloofs.¹⁾

¹⁾ zie „Hugenoten”, 18-10-1985 - ²⁾ Matt. 18 : 17 - ³⁾ 2 Thess. 3 : 15; 2 Tim. 2 : 24, 25 - ⁴⁾ Matt. 5 : 16 - ⁵⁾ Joh. 3 : 16, 17 - ⁶⁾ Gal. 6 : 10.

P. J. van Kampen
Zeist

Vreemdelingen binnen onze poorten

4b. Medegelovigen?

Handelingen 4 : 10-12 geeft een eigen betekenis aan de exclusiviteit van Jezus en het Christelijk geloof dat zich op Hem beroept. De christelijke geloofsovertuiging bestaat alleen bij de gratie van de naam van Jezus Christus, waarin God zichzelf tenvolte heeft geopenbaard.

Hiermee is niet gezegd, dat Gods genade en liefde in Jezus Christus niet openbaar kunnen zijn onder een andere naam, in andere godsdienstige overtuigingen. Wanneer in deze tijd, waar dan ook, mensen worden geheeld, volkeren tot eenheid worden gebracht, verlossing wordt ervaren; heeft dat alles dan niets van doen met 'gered worden in de naam van Jezus'? Verderop, in Handelingen 10 en 11, wordt duidelijk dat Petrus de 'naam van Jezus Christus van Nazareth' beslist niet reserveerde voor het volk van het Verbond alleen.

Anders Geloven, Samen Leven, p. 36.

Sterk en Zwak

De orthodoxe-bijbelgetrouwe scribenten die ik in vorig artikel citeerde hebben, naar mijn mening althans, hun sterke en zwakke punten. Sterk zijn ze in het stellen van de uniciteit van Christus, de Enige Naam ons ter verlossing geschonken. Aanmerkelijk zwakker acht ik hen in hun feitelijke kennis van de Islam als geloofstelsel en hoe het van binnenuit voelt om moslim te zijn.

Als ik deze keer de meer „oecumenisch getinte” literatuur probeer te beoordelen, meen ik dat precies het omgekeerde gezegd moet worden. Bijna zonder uitzondering gaat het om werk van mensen die de Islam goed tot zéér goed kennen! Een keur aan gedegen informatie ontvangt men, als men hun boeken leest. Maar de knagende twijfel die ik diverse malen heb gevoeld is: hoe staat men ten diepste tegenover de uniciteit van Christus? Is Hij de enige weg ter zaligheid? Moeten moslims zich tot Hem bekeren of niet? Zoals ik de vorige keer uitsprak in het persoonlijke vlak hoge achting te hebben voor schrijvers uit de „rechtervleugel”, zeg ik datzelfde van een aantal deskundige en betrokken mensen uit de kring van de Raad van Kerken. Voor een aantal die ik persoonlijk ken voel ik grote achting. Maar de vraag die hier aan de orde is:

hebben ze in hun standpunt gelijk? En natuurlijk ook: kan iemand die vraag in een (relatief kort) artikel gedegen en overtuigend beantwoorden? (Ik heb derhalve veelal voor de „vraag-vorm” gekozen.)

Een exclusief verbond?

Het is in de praktijk heel goed mogelijk mensen „monddood” te maken met uitgekiende citaten, liefst uit hun verband gerukt. Het is steeds mijn streven geweest dat soort praktijk te vermijden. De hier volgende stukken lijken me wel een eerlijk en representatief beeld van de „oecumenische visie” te geven. Ik citeer daarvoor uit het al eerder aangehaalde boekje *Anders Geloven, Samen Leven*. Na allerhande voortreffelijke informatie te hebben geboden presenteert dat in hoofdstuk IV een aantal „Bijbelstudies”. Het eerste kopje daarvan is „verantwoordelijk verbond”. Het stuk begint met „de gedachte van een verbond tussen God en mens”, die „leefde in Israël” en „door de vroege kerk is overgenomen” en „nog steeds centraal staat in het christelijk geloof”. (p. 33). Iets verderop lees ik: „Het verbond van God met Abraham... staat niet los van het verbond, dat Hij in Noach met de gehele mensheid sloot... De gehele schepping is geroepen tot een samen-

zijn met hem. De redding van Noach betekent, dat Hij in trouw aan zijn schepping een nieuw en altijddurend verbond aangaat met *alle levende wezens, alles wat leven heeft*... Hoezeer men ook zondig is, God zal het van zijn kant gegeven woord van trouw aan zijn schepping gestand doen tegenover heel zijn schepping. Hij bracht de Filistijnen uit Kaftor en Aram uit Kir (Amos 9 : 7), zoals Hij Israël uit Egypte heeft geleid.

Gods verbond geldt direkt alle mensen. Door heel de geschiedenis van de mensheid heen heeft God zich als „een God van iedereen” waar gemaakt. Zijn oproepen tot bekering, om mens te zijn 'naar Zijn beeld en gelijkenis' richten zich tot alle volken. Niemand mag Gods verbonden voor zichzelf reserveren.” (pp. 33, 34)

Datzelfde thema wordt aangeslagen in het boven dit artikel geciteerde gedeelte. Bij een bespreking van het verhaal van Cornelius, dat we in Handelingen 10 en 11 vinden, komt datzelfde gegeven opnieuw naar voren: „Zij die overeenkomstig de Torah, de Wet, leven mogen gerekend worden tot het volk van God, ook al leven zij buiten de grenzen van het Verbond... Petrus had heel wat overtuigingskracht nodig om de gemeente van Jeruzalem gerust te stellen. (Hand. 11 : 18). Zij hadden er moeite mee te aanvaarden dat God geen voorkeur heeft voor één volk boven alle anderen. Is dat nog steeds niet een probleem voor veel kerken en christenen?” (37)

Bij het verhaal uit Handelingen 17, over de onbekende God lees ik: „Spreekt hier niet uit, dat buiten christendom en kerk niet alles als duisternis mag worden beschouwd?... Van belang in de toespraak van Paulus is dat hij aangeeft hoe onder 'de mannen van Athene' enig zicht bestond in de Waarheid omtrent God en in de manier waarop Hij met de mensen was. Houdt deze opvatting mogelijk ook vandaag nog een bruikbaar uitgangspunt in, voor een ontmoeting met de andersgelovigen van nu?” (37, 38).

De vraag die bij dit konsekwent aangehouden thema gesteld moet worden is de vraag naar de toepassing ervan. Blijkt uit de Bijbel niet steeds opnieuw dat *met erkenning* van het feit van Gods verbond met „alle levende wezens” (Genesis 9), door profeten en apostelen, deze „levende wezens” worden opgeroepen tot *bekering*? In Handelingen 14, dat in het boekje ook genoemd wordt, staat niet alleen te lezen dat „God zich niet onbetuigd heeft gelaten door (alle volken) wel te doen” (vs. 17). Paulus zegt óók tegen de mannen van Lystra, en wel nog eerder: „Ook wij zijn maar zwakke mensen zoals gij en verkondigen u dat gij u van dit ijdel bedrijf moet bekeren tot de levende God, die hemel en aarde, en de zee, en al wat daarin is gemaakt heeft.” (vs. 15).

Komt het exclusieve van Gods relatie met Israël en later met de gemeente, die Hij beide gekozen heeft, in de oecumenische visie wel voldoende tot uitdrukking? Gaat deze visie niet veel verder dan de Schrift zelf?

Bekering tot de levende God

Er is een tweede aspekt dat me feitelijk in de oecumenische visie nogal verontrust. Als ik in een gesprek een vertegenwoordiger van deze visie hoor zeggen dat voor hem „een moslim zich al tot de levende God bekeerd heeft”, dan schrééuwt voor mij zo’n opmerking om nadere toelichting! Evenzo als ik hoor dat „in een dialoogsituatie zowel christenen als moslims zich moeten bekeren”. Dat vind ik om diverse redenen een ondoorzichtige uitspraak. Akkoord, de Kerk dient zich van zeer veel dingen te bekeren, die in Gods oog niet welgevallig zijn, daarvan ben ik overtuigd. Maar is deze bekering van de Kerk, naar Gods bedoeling toe, *van precies dezelfde aard* als de noodzaak voor een niet-christen om zich tot de Vader te begeven via de Zoon? Is het begrip „bekering” hier identiek? Zo niet, maken we ons dan niet schuldig aan begripsverwarring, waarbij het woord „bekering” als zodanig een scharnier wordt om zaken van genuanceerd-andere aard bij elkaar te brengen?

Een uitspraak als „een moslim heeft zich al tot de levende God bekeerd” roept bij mij tenminste twee vragen op. Ten eerste: is Allah dan ontwijfelbaar dezelfde als de God der Schriften? En ten tweede: in hoeverre kan men, na Gods zelfopenbaring in Christus, de „levende God” kennen buiten de Zoon om? In beide vragen draait het om het *exclusieve of niet-exclusieve* van Gods Woord in de Zoon. Het ligt in mijn bedoeling de volgende keer beide kwesties aan te snijden.

Het gevoel dat me bekruipt - ik kan het niet helpen - is dat in deze, op zich uiterst achtenswaardige, poging om het christelijk geloof ook naar anders-gelovigen herkenbaar te verwoorden te weinig blijkt van de tinteling, die een oprechte en existentiële relatie met God teweegbrengt. Waar is het vûur, waar de gedrevenheid om Gods grootheid over te dragen? Waar is het verlangen te laten delen in het kostbare geheimenis van Jezus Christus en die gekruisigd?

Natuurlijk erken ik onmiddellijk dat wij als christenen heel gemakkelijk op verkéerde gronden aanstoot kunnen geven aan niet-christenen. Maar als we die onjuiste aanstoot vermijden, blijft er dan toch geen aanstoot óver? Moeten wij, als we de weg der navolging gaan, niet bereid zijn dingen te zeggen die ook hard kunnen overkomen? Omdat Christus zelf ze ons heeft voor-gezegd? Moeten we niet méér - en meer herkenbaar - „in vuur en vlam staan” voor Christus? Hoe zijn we „leesbare brieven” van onze Zender? Mag ik er met klem op wijzen dat het hier voor mij niet om theoretische vragen gaat. Het gaat - integendeel - om de vraag of wij, na inderdaad véle eeuwen vijandschap ten opzichte van de Islam, er toch in slagen op liefdevolle en duidelijke wijze te spreken over onze God.

Is het nu zó?

Ter afsluiting van dit artikel citeer ik nog wat, ditmaal uit *Op elkaar aangewezen*, een al eerder aangehaalde publicatie van

de 'Werkgroep Pluriforme Samenleving' van voornoemde Raad. Binnen een - mijns inziens terecht signaleerd - kader van moeite en onderdrukking waarbinnen onze moslimse medelanders soms zijn terecht gekomen, staat een aantal uitspraken waarvoor ik uw aandacht vraag:

„En als zij in die situatie in aanraking komen met christenen die zich inspannen om hen zo spoedig mogelijk te bekeren, dan krijgen zij het gevoel dat er van hun minderheidspositie misbruik wordt gemaakt. Voor een ontmoeting op het niveau van de religie is het dan ook nodig om te komen tot een gelijkwaardige dialoog. De dialoog zal er niet op gericht mogen zijn het van de ander te winnen en hem klein te krijgen... In zo’n dialoog zal wel eens aan het licht kunnen komen dat het christendom niet vrij is van synkristische relaties met de vereerders van de godheid Mammon... Het zal er om moeten gaan dat dat verschillend-gelovigen allen tot hun recht komen en de volle gelegenheid hebben om vanuit hun eigen religie een bijdrage te geven aan een leefbare samenleving.” (p. 21).

„De ene godsdienst hoeft de andere haar vrijheid en haar invloed in de samenleving niet te ontnemen. Macht kan gedeeld worden... We kunnen in gesprek komen over ons geloof (of over het ontbreken daarvan) en juist daardoor de onopgeefbare betekenis ervan bij elkaar ontdekken... Het gaat in deze wereld niet aan om hindoes, moslims, atheïsten en anderen te dwingen zich te houden aan de normen en de regels van Christus, laat staan van hen te eisen dat zij Hem als de bevrijder van de wereld en van hun leven aanvaarden.” (pp. 23, 24).

Ik erken dat zeker een deel van wat hier gezegd wordt aandacht verdient. Ook is de drang naar gerechtigheid, om ook degenen die in onze samenleving het moeilijk hebben plaats en ruimte te gunnen, mij sympathiek. Maar ik denk daarbij: spreekt het *geloof* nu zo? Zou enige apostel erop uit zijn gegaan, zou enige evangelist of zendeling huis en haard hebben achtergelaten, als dit alles was wat men ervan kan zeggen? Is het geheimenis van Christus ons niet zó *kostbaar* dat we het wel moeten doorgeven? Geloven we dan niet dat Jezus Zelf *het* antwoord op de problemen van de wereld is?

Net als de vorige keer valt het me niet licht deze kritiek te uiten. Of men nu naar de ene of naar de andere kant stelling heeft genomen, feit is toch maar dat men dan toch maar een opdracht aanváárdt en daarmee wil worstelen. Dat men zich wil inzetten voor een rechtvaardige(r) samenleving. Toch, vrees ik, als de prijs die men daarvoor betalen moet, en wil, de prijs is van het opgeven van de exclusiviteit van de Naam van Christus, dan kan ik dat niet meemaken! Dan moeten we ons afvragen of die prijs niet té hoog is. En met name of de Schrift ons misschien ook nog een andere weg te wijzen heeft.

Ingezonden

Met veel instemming, hoewel niet op alle punten, heb ik kennis genomen van de rede die ds Blokhuis enige tijd geleden heeft gehouden op de Vrouwenkontaktdag, welke werd afgedrukt in een tweetal afleveringen van Opbouw (nrs. 45 en 46 van vorig jaar).

Vervolgens kreeg ik onder ogen Seminarie-mededelingen no. 21 van november 1986. Daarin staat vermeld de toespraak die ds Blokhuis heeft gehouden bij de opening van het studiejaar 1986/1987 aan het Ned. Geref. Seminarie.

In beide toespraken gaat het over de wederkomst van Christus.

Het viel mij daarbij op dat ds Blokhuis in de rede op de Vrouwenkontaktdag een duidelijk onderscheid maakt „tussen de wederkomst van Christus op *aarde*” en de daaraan voorafgaande „komst in de *lucht*” alsook we „moeten Zijn komst in de *lucht*, waarvan we lezen in I Thess. 4 niet vereenzelvigen met zijn wederkomst op *aarde*”.

Hij spreekt dan ook over een „*eerste fase* van de wederkomst van Christus. De Here zal wel veel doen maar Hij doet niet alles tegelijk”. (Cursief van mij - v.H.).

In zijn toespraak bij de opening van het nieuwe leerjaar aan het Ned. Geref. Seminarie gebruikt hij deze onderscheiding niet. Wel viel het mij op dat hij in die toespraak de naam noemt van de in 1752 te Stuttgart overleden theoloog J. A. Bengel, door ds Blokhuis getypeerd als een „bekwame en vrome Schriftverklaarder”. Van deze Bengel lees ik een beschrijving in de Chr. Encyclopedie van de hand van prof. dr J. van Genderen, waarin hij die theoloog noemt als een „vurig voorstander van het Chiliasme”.

Tegenóver de gunstige kwalificatie van deze theoloog door ds Blokhuis lees ik in zijn Seminarie-toespraak evenwel een diskwalificatie van vele zijner huidige medekerkleden in de woorden: „Bij vele gelovigen in groepen en kerken leeft het besef dat we in de eindtijd terechtgekomen zijn. Wat mij verontrust is, dat daar bij vele Nederlands Gereformeerden weinig oog voor is. Het is alsof we de werkelijkheid uit ons bewustzijn wegdringen”, aldus ds Blokhuis.

Met veel van wat ds Blokhuis in beide toespraken heeft gezegd kan ik van harte instemmen. Zijn oproep tot waakzaamheid maak ik graag tot de mijne. Wel meen ik ernstig bezwaar te moeten maken tegen de door ds Blokhuis aangehangen onderscheiding in tweeërlei wederkomst van Christus, zoals de aanhangers van het Chiliasme doen, ook al spreekt men, zoals ds Blokhuis doet, van twee fasen.

Het lijkt mij onjuist, ja meer nog niet in overeenstemming met de Schrift, zeker niet in overeenstemming met de duidelijke uitspraken van Jezus zelf op dit punt, om te spreken van tweeërlei wederkomst. Trouwens ook in onze belijdenisgeschriften wordt met geen woord over een tweeërlei wederkomst gesproken.

Het Chiliasme, oorspronkelijk van hei-

dense afkomst, heeft vele aanhangers gehad in het Jodendom. Het heeft dat nog. Daar ziet men nog steeds uit naar de komst van de Messias (een eerste komst dus) die, gezeten op de troon van David, het vreedrijk van duizend jaren zal stichten.

Ook in de jonge Chr. kerk is destijds deze dwaling binnengedrongen. De kerkvader Augustinus heeft die dwaling zeer beslist afgewezen in zijn werk *Civitate Dei* XX 7-9. Daar stelt Augustinus dat het rijk der duizend jaren de tijd omspannt van Christus' hemelvaart tot op diens wederkomst.

Evenals vele Chiliasten stelt ds Blokhuis dat de plaats van Christus' wederkomst het aardse Jeruzalem is. Hij leidt dat af uit een profetie van Zacharia, die deze uitspraak ten tijde van de regering van Darius. Die profetie was gericht tegen de Joden van die dagen die achtergebleven waren in Babel en mogelijk andere landen. M.i. wijst Zacharia daar op de *eerste komst* van de Messias, niet dus de *eerste wederkomst*.

In dat verband verwijst ds Blokhuis ook naar de tekst in Lukas 13 : 31 tot en met 35, waar Jezus' woorden staan vermeld waarmee hij het aardse Jeruzalem waarschuwd dat profeten heeft gedood en gestenigd en daarom Hem niet weer zal zien dan wanneer de roep weerklinken zal „Gezegend Hij die komt, de Koning in de naam des Heren.”

Die exegese bevreemdt mij niet weinig. Immers onmiddellijk voorafgaand aan die waarschuwing lezen we het verhaal dat enige farizeeën Jezus hadden gewaarschuwd voor Herodes, die Hem zou willen doden. Die waarschuwendende Joden hebben Hem inderdaad niet weer gezien dan op de dag kort daarna toen Hij, gezeten op een ezelin, Jeruzalem binnen reed en het volk Hem huldigde met de zojuist genoemde zegengroet (Luk. 19 : 38). In de rede over de laatste dingen, gehouden door de Here Jezus zelf, komt evenmin enige aanwijzing voor omtrent tweeërlei wederkomst. Evenmin een aanduiding van een eerste fase en een volgende. Ook de apostel Paulus spreekt daarover met geen woord. Onze belijdenisgeschriften, die m.i. hierin de Bijbel getrouw naspreken, doen dat ook niet.

Ik acht het daarom onjuist dat één onzer predikanten en dan nog wel een die een deel van onze aanstaande predikanten opleidt, publiek opvattingen uitspreekt die we in het Chilasme veroordelen. In de toen nog classis geheten regio Amsterdam werd bij de examinatie van een kandidaat, die zijn opleiding had gehad bij een buitenlands College, waarvan bekend was dat onder de docenten aldaar Chiliasten voorkwamen, die kandidaat door wijlen ds Meester aan de tand gevoeld omtrent diens kennis van onze Belijdenisgeschriften toegespitst op artikel 37 van onze Ned. Geloofsbelijdenis, waar het gaat over het laatste oordeel. Ds Meester bestreed zeer nadrukkelijk de opvattingen in deze van de Chiliasten. Hij sprak daarop de wijze woorden dat wat de bewuste kandidaat zelf daarover *dacht* mocht hijzelf weten, *maar niet verkondigen* vanaf

een Ned. Gereformeerde kansel, toen geheten Gereformeerde kerken Vrijgemaakt buiten verband. De bewuste kandidaat heeft dat toen ook beloofd.

Alvorens mijn opmerkingen af te sluiten wil ik nog wijzen op het feit dat ds Blokhuis en met hem de aanhangers van het Chilasme, het *aardse* Jeruzalem maken tot het centrum van het komende vreedrijk. Ik zei al dat de Joden, met name die in Christus' dagen, maar toch ook heden nog precies hetzelfde doen. Hun messiaans verlangen richt zich op herstel van het *aards* Jeruzalem. Jezus zegt daarentegen b.v. in Joh. 18 : 36 tegen Pilatus: „Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld” en verder in dat vers: „Nu echter is mijn Koninkrijk niet van hier”.

In de verwachting van het komende vreedrijk dienen we heel dicht bij de Schrift te blijven. Daarin wordt bij herhaling gesproken over het *hemels* Jeruzalem, het Jeruzalem dat *vanuit de hemel* nederdaalt. Zie b.v. Hebr. 12 : 22 en de Openbaring aan Johannes 21 : 2 en vers 10.

Ik wil besluiten met de opmerking dat mijn schrijven niet is bedoeld als een aanval op één onzer predikanten. Zij is ingegeven door de behoefte om in de lijn der vaders, vanaf de geboorte van de N.T.-kerk tot op heden ons tweemaal te stellen tegen wetenschappelijke theologische opvattingen die dwalingen in zich herbergen.

A. J. v. Helden, Amstelveen

Persschouw

Hoe bidden wij?

Hierover maakt Ds R. H. Boiten van „Oudezijds 100” te Amsterdam, die een intensief city-pastoraat uitoefent enkele belangrijke opmerkingen in een interview in „Koers” - reformatorisch opinieblad, dat éénmaal per veertien dagen verschijnt. Hij doet dat in het kader van zijn verhaal over wat hij zoal tegenkomt in de buurt van de walletjes. Vandaar, dat het interview als titel heeft: „Op de walletjes voel je de pols van onze samenleving”. Er is sprake van een vreselijke verloederings van de binnenstad van Amsterdam. Maar aan de andere kant zorgt de HERE God Zelf ervoor, dat er verschillende lichtpunten worden gesignaleerd in een duistere wereld. In dat verband krijgt de bede om de voleinding van de komst van de Christus in een bepaalde kontekst een aparte betekenis. Ds Boiten merkt o.a. op:

„Als wij bidden, doen we dat vaak met volle handen en dan zeggen we - met eerbied gesproken: Here, nog iets erbij en zet U het dan daar maar neer, want ik heb m'n handen vol. Nee, het gebed is met lege handen, het kerk-zijn is met lege handen. Niet met macht. Niet met rijkdom. Wij zijn niet meer dan postbodes, die de Brief bestellen. Die postbodes schrijven de Brief niet zelf, dus hoeven we ook geen prenties in die richting te hebben.”

Dominee Boiten gelooft, dat gemeente-zijn in deze tijd betekent: het leven met elkaar delen. „Dan is het gemeente-zijn niet alleen een kwestie van de zondagse prediking, maar een kwestie van maandagmorgen tot zaterdagavond. En de kerkdiensten op zondag zijn daar als het ware de logische consequentie van”.

Het ware te wensen, dat de gemeenteleden wat meer met deze trefke typering rekening hielden. Vaak merk je bij velen, dat het zondagse kerkbezoek een geïsoleerde aangelegenheid is. Wat men daar beleefd heeft in de samenkomst van de gemeente funktioneert maar matig in het leven door-de-week. Dat is bijzonder schadelijk voor de gemeente naar binnen en naar

Kolofon

Redactie:

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de redactie:

Ds K. Muller, Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Administratie-adres:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Telefoon
03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs (bij vooruitbetaling):

f 50,— per jaar of f 26,50 per half jaar.
Voor studenten f 40,— per jaar. Buitenland f 70,— per jaar of f 95,— per luchtpost.

Advertentieprijs:

45 ct per mm. Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist. Telefoon 03404-22452.
Postbus 244, 3700 AE Zeist.

buiten toe. De opbouw van het lichaam van Christus vereist zonder meer de communicatie naar vermogen met andere gemeenteleden van zondag tot zondag. Dat zal dan ongetwijfeld effect sorteren naar de wereld toe. Juist de mensen buiten de kerk, die vol kritiek zitten op alles wat maar naar het kerk-zijn ruikt, moeten gekonfronteerd worden met medemens, die uit een ander vat tappen, omdat zij aangeraakt zijn door de Heilige Geest via de verkondiging van het evangelie van Christus. Dat gaat dan voorts de inhoud van onze gebeden nader bepalen. God wil graag lege handen vullen. We moeten terug naar de eenvoud van Psalm 81 : 12 (Oude Berijming) zoals we dat in doorsnee vroeger als kind al hebben geleerd thuis, in de kerk en op school: „Opent uwen mond, eist van Mij vrijmoedig op mijn trouwverbond, Al wat u ontbreekt, schenk Ik, zo gij 't smeekt, mild en overvloedig.” Dat is de kracht van de kerk midden in een samenleving, die de ondergang nabij is!

O. Mooiweer, Enschede

Kerknieuws

Legerpredikant

Benoemd tot legerpredikant in lang verband, na daartoe aangezocht te zijn door de comm. geestelijke verzorging militairen, ds C. C. Koolsbergen van Hardinxveld-Giessendam; ds Koolsbergen heeft deze benoeming aangenomen.

Ned. Geref. Kerk van Zeist

Het adres van het scribaat is gewijzigd in: Mevr. L. vant Oord-Wielaart, Boskant 8, 3708 BP Zeist, tel. 03404-21498.

Ned. Geref. Kerk van Nijmegen

Het scribaat is met onmiddellijke ingang overgenomen door J. van de Waals, Lankforst 11-11, 6538 GA Nijmegen, tel. 080-442653.

Ook het kerkelijk bureau en de preekvoorziening worden door hem behartigd.

Ned. Geref. Kerk van Ermelo-Harderwijk-Putten

Het scribaat van de Ned. Geref. Kerk te Ermelo-Harderwijk-Putten berust bij: J. Maris, Schippersmeen 79, 3844 CL Harderwijk, tel. 03410-21228. Het adres van de diakonie is: D. van Noort, Burg. van Oordtstraat 15, 3851 JS Ermelo, tel. 03417-57151.

De jaarlijkse preekvoorziening blijft in handen van br. Reinbergen. De „wekelijkse” telefoontjes zullen verzorgd worden door H. Sellies, Valkenhof 49, 3853 BP Ermelo, tel. 03417-60315.

Ned. Geref. Kerk van Houten

Sinds oktober 1985 belegt de N.G.K. Utrecht kerkdiensten in Houten. Deze diensten worden ook bezocht door de in Houten woonachtige leden van de C.G.K. te Utrecht.

Het is verheugend te konstaten dat het aantal kerkbezoekers zodanig is gestegen dat men naar een grotere ruimte moest verhuizen. Ook is besloten tot uitbreiding van het aantal middagdiensten.

Bezoekers zijn van harte welkom. Er is 's morgens kinderopas aanwezig.

Tijd elke zondagochtend om 9.00 uur; elke 2e en 4e zondag van de maand om 17.00 uur. Plaats: Soc. Cult. Centrum De Grote Geer, Snoeksloot 62, Houten.

Informatie: wijkouderlingen: C. Zondag, tel. 73198 of G. Nieuwburg, tel. 74683.

Ned. Geref. Kerk van Neede

Door verhuizing is het adres van de scriba gewijzigd in: G.

VAKANTIE HAAMSTEDE (Zld)

Te huur:

comfortabele vakantie-woning, omg. vuurtoren en strand. Ruime living, c.v., open haard, t.v., garage, tuin; beg. grond: een 2-pers. sl.k. met douche; verd.: 3 2-pers. sl.k. met badkamer.

Inl. tel. 010-4587631 of 010-4505109.

Huygen, Kievitstraat 42, 7161 JD Neede.

Uit breder kring

Open huis „De Vijverberg”

Ook dit jaar hoopt „De Vijverberg” zich door middel van een Open huis te presenteren.

Het instituut wil alle belangstellenden voor „De Vijverberg” hiervoor hartelijk uitnodigen, waarbij dan uiteraard m.n. gedacht wordt aan personen die geïnteresseerd zijn in een opleiding in het welzijns-werk of de gezondheidszorg in een prot. chr. HBO op geref. grondslag.

Het Open huis wordt gehouden op D.V. zaterdag 24 jan. a.s. tussen 10.00 en 16.00 uur. Het postadres van „De Vijverberg” is Postbus 8017, 6710 AB Ede, tel. 08380-22230.

Zending

Graag wordt u uitgenodigd voor een bijeenkomst in het kader van „Bezinning op Zending binnen de Gereformeerde Gezindte”.

De lezing wordt ditmaal verzorgd door drs J. J. Visser, docent aan het Hendrik Kraemer Instituut te Oegstgeest.

Het thema is: „Verwachting onder de volken van Afrika”. Datum: 30 januari a.s.. Tijd: 19.30 uur. Plaats Chr. Geref. Kerk, Wittevrouwensingel 28 te Utrecht. De toegang is vrij, voor iedere belangstellende.

De Vereniging S.O.S. deelt met vreugde mee dat

DS. P. P. GOOSSENS,

predikant van de zusterkerken op Soemba dezer dagen 25 jaar als **Dienaar des Woords** werkzaam is geweest.

Wij wensen hem in deze dienst nog vele gezegende jaren toe.

Naar verwachting zal ds. Goossens ca. 5 februari weer in ons land terugkeren.

Namens het bestuur van de Vereniging S.O.S. (Steun-Oost-Soemba)

Mevr. Verschuure-van Dalen, secr.
A. Baauw, wnd. voorz.

En zie, Ik ben met u al de dagen
tot aan de voleinding der wereld.
Mattheüs 28 : 20

Na een moedig gedragen lijden heeft de Heere uit ons midden weggenomen mijn lieve vrouw, onze lieve moeder en oma

LOUWINE MARIE VAN DER ZWAAG-TOGERETZ

op de leeftijd van 64 jaar.

M. IJ. van der Zwaag

Drachten:	Rob en Hesselien
Nijverdal:	Walther en Marion
Haarlem:	Ab en Renske
Groningen:	Jan en Kithy
Groningen:	Wim
Haarlem:	Arthur
Amsterdam:	Ronald
Groningen:	Marijke en kleinkinderen

9753 KT Haren, 19 januari 1987

Bronlanden 20

De begrafenis heeft reeds plaatsgevonden.

*U hoeft er
niet
(volledig)
achter te staan
om er (toch)
voor te zijn.*

Neem zelf een abonnement.

Opbouw
voor mij.

☐ kennismakingsnummers

☐ abonnement

Naam

Adres

Postcode en plaats

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder postzegel)

Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.